

Nr. 3 - Høst 2017 - 70. årgang

Hvaler Menighetsblad

God Høst

Innholdsfortegnelse:

Høsthilsen fra Grethe	3
Leder har ordet	4
Menighetsrådet melder	5
Luther-jubileum 2017	6
Under himmelbuen	8
Besøk fra vennskapskommunen Zacapa i Guatemala	10
Kultur som var	12
Kultur som kommer	15
Formiddagstreffen	18
Glimt av floraen på Hvaler	20
Drengestua ved Hvaler kirke	21
Sangkoret Harmoni	22
Kirkeklokkas historie	24
Sogneprest Foltmar	28
Åsebu Fellesbrygge 50 år	30
Barnesider	32
Gudstjenesteoversikt - Høsten 2017	44
Fra foreningslivet på Hvaler	45
Sorg og glede i våre kirker	46

Foto forside: Barbro Bjørck
Side 2: Barbro Bjørck

Høsthilsen fra sognepresten

Et amerikansk tidsskrift ba leserne sine sende inn den setningen de syntes var aller mest trøstende, den de helst ønsket eller trengte å høre. Det kom inn flere tusen svar. Øverst på listen var følgende tre setninger:

1. Jeg elsker deg.
2. Jeg tilgir deg.
3. Maten er klar.

Alle setningene sier noe om hva som er viktig for livet og fellesskapet: kjærlighet, tilgivelse og samling rundt et måltid mat.

Det overraskende var at en så hverdagslig setning som den tredje kom så høyt opp på listen. Men den viser at mat er viktig for et fellesskap. Vi ser det i ordene kompanjong og kompis som er en sammensetning av de latinske ordene cum (med) og panis (brød). En kompis eller en venn er en man deler brød med.

Til alle tider har samlingen rundt et måltid vært selve limet i familier og vennskap. «Maten er klar!». Nå kan vi sette oss ned, senke tempoet, puste ut, spise sammen, prate sammen, fortelle hverandre om hva som skjer og har skjedd i våre liv. Maten er selvfølgelig viktig, men det som betyr mest er fellesskapet og samværet.

Pastoren Tomas Sjödin skriver mye om måltidets betydning i sin bok: Tid for hvile. Han sier at vi ikke kan lese evangeliene i Bibelen uten å bli sultne. For også

i historien om den kristne troens første tid dufter det fra spisebord og ildsteder. Jesus satte seg ned og spiste sammen med dem som både var innenfor og utenfor fellesskapet. Måltidet ga aksept og vennskap.

Det dufter ikke fra kirkens nattverdsbrød og nattverdsvin. Dette er likevel et måltid Jesus tok initiativ til, et måltid der alle de viktige setningene i livet er inkludert: Elsket og tilgitt kan alle komme og dele brød og vin. Alterringen er ikke en hel ring, fordi den symbolsk strekker seg videre inn i himmelen og Guds rike. Det er et måltid med uante dimensjoner av kjærlighet, tilgivelse og fellesskap.

Når høstmørket nå kommer over oss, er kirken åpen til gudstjeneste hver søndag. Der kan vi delta i nattverdsmåltidet, senke tempoet og kjenne på det altomfattende fellesskapet i brød og vin. Der avslutter vi med en prat over en kopp kaffe og noe attåt. Den siste tirsdagen hver måned inviteres vi til Kirkens Hus og tirsdagsmiddag. Det dufter deilig av hjemmelaget mat og godt fellesskap. Alle kan puste ut livets uro, sette seg ned og spise sammen.

«Maten er klar».

Hilsen Grethe

Einar Morland

Valg og valgkamp

Nå har vi fått et nytt Storting – og vi får muligens en ny regjering. Valgkampen er over for denne gangen. Takk til de politikerne som orker å stille opp og å gjennomgå en valgkamp! Så ser vi heldigvis at tonen i valgkampen i Norge stort sett har vært saklig og preget av respekt for andre og for deres meninger. For oss i Norge er dette en selvfølge, men vi ser og vet at det slett ikke er slik alle steder i verden. Jeg tenker at vi som bor i Norge er heldige som kunne velge mellom Erna og Jonas. De to, som ble fremstilt som hovedmotstandere i valgkampen, er begge to anstendige mennesker som vil vel, tenker jeg. Når de to ofte har sammenfallende synspunkter på hovedlinjene i norsk politikk, sier det kanskje litt om at forskjellene i norsk politikk egentlig ikke er så store. Nærmere 80 % av velgerne gir sin støtte til partier som ofte kan bli enige om det meste, selv om partiene ønsker å fremstå ekstra tydelige med sine hjertesaker.

Jeg spurte en gang en tidligere Hvaler-politiker om hvordan han opplevde sin tid i kommunestyret. Han svarte noe slikt som at det var fint å oppleve at de fleste i kommunestyret innså at ”den samlede kompetansen blant de folkevalgte var større enn kompetansen i hvert partis gruppe”. Altså, jeg og mitt parti kan ha noe å lære av andre kloke

mennesker, selv om de mener noe annet enn meg. Det er bra. Hvis det har vært slik og fortsatt er slik i kommunestyret vårt, tenker jeg at vi er heldige også med våre lokale folkevalgte.

Men så er det ikke valg bare hvert fjerde (eller hver annet) år. Vi foretar våre valg hver dag. Valg om hva vi skal gjøre og hva vi ikke skal gjøre. Valg om hvem vi skal oppsøke og hvem vi skal unngå. Valg om hverdagslige ting og valg om viktige ting. Den australske sykepleieren Bronnie Ware skriver på sin blogg om hva hennes døende pasienter angret mest på:

- Jeg skulle ønske jeg hadde mer mot til å leve det livet jeg selv ville, enn å leve det livet andre forventet av meg
- Jeg skulle ønske jeg ikke hadde jobbet så hardt
- Jeg skulle ønske at jeg hadde vært flinkere til å uttrykke følelser
- Jeg skulle ønske jeg hadde holdt bedre kontakt med mine venner
- Jeg skulle ønske at jeg hadde tillatt meg selv å være lykkeligere

Kanskje disse tankene kan hjelpe oss til bedre valg i hverdagene fremover?

Einar Morland

Menighetsrådet melder:

Den 18. juni var det **blomstergudstjeneste** i Hvaler kirke. Den ble veldig flott! Mange hadde plukket blomster og bundet blomsterkranser og tatt med til kirken, og blomstergudstjeneste blir kanskje en sommertradisjon heretter.

Gresset på **kirkegårdene** har vokst godt i sommer, men vi har hatt god sommerbemanning. Mange har sagt at de synes at kirkegårdene har blitt stelt og gresset har blitt klippet pent – og at det har blitt klippet i tide.

Gjennom sommeren har vi hatt flere fellesgudstjenester med Kråkerøy. Folk fra Kråkerøy er flinke til å komme til Hvaler når **fellesgudstjenestene** foregår i Spjørøy kirke eller Hvaler kirke. (Vi fra Hvaler er visst ikke like flinke til å komme til Kråkerøy kirke). Søndag den 29. oktober er det fellesgudstjeneste i Fredrikstad Domkirke. Denne søndagen skal 500-årsjubiléet for Reformasjonen markeres, og alle prostiets menigheter er denne søndagen invitert til Domkirken.

Konfirmantene våre er nå i gang med høstens program. De er en flott gjeng, og det blir 34 konfirmanter hos oss våren 2018. I påskenummeret av menighetsbladet (nr 1-2018) vil man kunne se hvem som blir konfirmert når og hvor i våre to kirker.

Det serveres **tirsdagsmiddager** på Kirkens Hus den siste tirsdagen i måneden, og alle er velkomne til måltid og fellesskap. Særlig ønsker vi unge

familier med barn velkommen, og tenker at det kan være både hyggelig og smakelig å spise sammen med andre på en travel hverdag! Prisen er maks kr 100 pr familie, eller kr 30 pr person, og middagen starter kl 16:30.

Babysang er startet opp igjen, med samling på Kirkens Hus hver torsdag kl 12.

Flere tilbydere ønsker å levere **orgel til Hvaler kirke**. Prosessen er i gang med å velge hvilke tilbydere vi skal gå videre med.

Hvaler menighet har sluttet seg til den såkalte **Ledsagerbevis-ordningen**. Det innebærer at begge to kommer inn gratis på arrangementer i Hvaler menighet, når ledsager til en person som er funksjonshemmet har ledsagerbevis. Ta kontakt med Ingrid Dean på Kirkens Hus for mer informasjon.

Drengestua er nå ferdig innredet og er blitt veldig fin både utvendig og innvendig! Dette kan du lese mer om annet sted i dette bladet.

Vi har endelig fått ny **nettside**. Her finner du oversikt over gudstjenester og alle andre arrangementer i menigheten. Gi oss gjerne tips til innhold og hendelser som bør komme med der! Adressen er <https://kirken.no/hvaler>

Einar Morland

Jan Olav Aarflot

Tilbake til kildene Luther-jubileum 2017

Middelalderen (ca. år 500–1500 e. Kr) var ikke bare et mørkt kapittel i vår historie. På mange områder var det også fremgang og utvikling og en viktig periode for utviklingen av en felles europeisk kultur. Kirken hadde et felles religiøst språk, felles tro og tilhørighet under paven, på tvers av landegrensene. Det var bare det at språket var latin.

På 1400-tallet ble det ny interesse for å undersøke verden, naturen og mennesket, slik de hadde gjort tidligere. Mennesket måtte få frihet til å utvikle seg og utfolde seg. Den gamle lære og de gamle kildene ble hentet frem igjen. Det ble studert og forsket og oppdaget. Menneskene begynte å forstå samfunnet og verden på en ny måte. Nå var det om å gjøre å komme tilbake til de gamle kildene. Jo eldre kildene var, desto bedre var det. Gamle, håndskrevne bøker ble hentet frem i bibliotekene og studert nøye.

Skriften alene

Bibelen har alltid vært kirkens viktigste kilde. Det gamle testamente var skrevet på hebraisk og det nye testamente på gresk. Tekstene var oversatt til latin, og det var latin som ble brukt i kirkene. Det var bare munkene og prestene som kunne lese den latinske Bibelen og som holdt messer på latin. Troen ble «uforståelig» og mystisk og langt fra menneskets dagligliv. Fordi den

var fjern, var den også unyttig. Også i kirken ville mange tilbake til kildene, til hebraisk og gresk, men oversatt til et språk de selv kunne.

Martin Luther var teolog og arbeidet grundig med bibeltekstene. Martin var opptatt av at flest mulig skulle ha anledning til å lese Bibelen selv. De måtte ikke bare høre på paven og prestene og munkene som kunne legge inn egen forståelse av troen. Alle burde kunne skaffe seg kunnskap selv om Gud og Guds rettferdighet. Martin kom frem til at troen var en gave fra Gud som mennesket fikk uten å fortjene det. Det var nok å tro. Martin kom frem til at mennesket ble rettferdig for Gud ved *troen alene*. På samme måte kom Martin frem til at det var Bibelen, eller Skriften som de kalte den, og *Skriften alene* som kunne gi svar på hva som var rett lære.

På eget språk

Martin begynte på et stort arbeid med å oversette Bibelen til tysk, til det språket

som ble snakket. Da ville ikke folk være avhengig av at prestene forklarte eller tolket tekstene for dem. De kunne finne ut hva som sto, ved å lese tekstene selv. Bøker ble skrevet for hånd og skrevet av, eller kopiert, for hånd. Det ble ikke mange bøker av slikt arbeid. Det kunne ta opptil tre år å kopiere en bok. Johann Gutenberg er berømt for utviklingen av boktrykkerkunsten på slutten av 1400-tallet. Det fikk stor betydning for Martin. I 1534 ble Martins oversettelse av Bibelen trykt og gitt ut. Bibelen og annen litteratur fikk mye større spredning. Og folk forsto hva som sto. Luthers tyske oversettelse fikk stor betydning for utviklingen av det tyske språket.

Martin ville egentlig ikke opprette et nytt kirkesamfunn, men han ønsket at kirken skulle fornye seg. På samme måte som Bibelen nå var oversatt til tysk, ville Martin at gudstjenestene skulle foregå på tysk. Han skrev derfor en tysk messe for at alle kunne forstå hva som foregikk i kirken. En messe er det samme som gudstjeneste. Men Martin stanset ikke der. Han ønsket at menigheten skulle være med å synge under gudstjenesten og ikke bare høre på kor som sang. Derfor skrev han salmer på

Vår Gud han er så fast en borg,
han er vårt skjold og verge.
Han hjelper oss av nød og sorg
og vet oss vel å berge.
Vår gamle fiende hård
til strid imot oss står.
Stor makt og arge list
han bruker mot oss visst.
På jord er ei hans like.

Martin Luther (skrevet 1529)

tysk som menigheten kunne bruke. Salmene hadde ofte populære melodier og folketoner.

Opplæring

Skolens arbeid var viktig. Martin mente at barn burde lære å lese og skrive sitt eget språk. Men det var også viktig at barn lærte de viktigste tekstene som ble brukt i kirken. Da kunne en hel Bibel være tung å komme igjennom. Martin skrev en liten lærebok som han ville at foreldrene skulle lese for barna, og som kunne brukes i undervisningen i skolen. I læreboka sto de ti bud, Fadervår/Vår Far og trosbekjennelsen. Han skrev også enkle forklaringer til tekstene. Det er «Luthers lille katekisme», en bok som senere ble oversatt også til norsk og brukt i undervisningen i Norge til langt ut på 1900-tallet.

Martin Luthers navn vil først og fremst bli forbundet med den kirkelige og politiske reformasjonen i Tyskland, den som begynte med diskusjonen om avlatshandelen i 1517. Men han har hatt betydning langt ut over Tysklands grenser – også for Norge. Derfor feirer vi Luther-jubileet i 2017.

Martin skrev mange skrifter for å forklare bibeltekster, diskutere med andre teologer eller om forholdet mellom kirken og keiseren. Han kunne kritisere kraftig de som hadde en annen oppfatning enn han selv. I ettertid kan Martin også kritiseres for noen av sine holdninger. Martins skrifter er samlet og utgjør ca. 100 bind, hvert på 500–600 sider.

Under himmelbuen

Hvilken er din favorittring?

Mormor har latt seg begeistre av Per Anders Nordengen. Han lever av å samle på ord, stokke dem, og dele dem ut igjen på en måte som skaper ettertanke, latter og begeistring. Han gjør noe så intelligent som å få oss til å le av oss selv. Le av våre uvaner, handlemåter, tanker og holdninger. Le av våre urasjonelle reaksjoner som vi tror er veldig fornuftige og gode.

Men han er ikke ondskapsfull eller moralistisk, langt ifra, snarere tvert imot.

Han deler ut ordene sine med varme og omtanke, og sprer glede!

Arbeidsglede for eksempel. Evert Taube skrev: «så ta med glädje ditt jobb fast du lider, snart får du vila för eviga tider».. Nordengen sier det på en litt annen måte, men meningen er den samme: – Tenk så heldig du er som kan stå opp om morgenen og gå til en jobb. Hilse på – og slå av en prat med arbeidskolleger. Utføre et arbeid, være en del av et fellesskap, være i relasjon til noen, bety noe for andre, enten det er kolleger, sjefen, kunder, samarbeidspartnere, elever, klienter eller pasienter. Etter endt arbeidsdag å kjenne på at man har utført et stykke arbeid, gå fornøyd hjem til sin egen hule, trekke seg inn i konkylien sin hvis det er det man vil, eller bruke tiden utadvendt.

Men hva har dette med «ring» å gjøre. Jo, det finnes en dame som lager smykker som har samlet mange ord som ender på – ring, og visst nok finnes det over 900. Hun har laget en ring til Nordengen som det er gravert «begeistring» i på innersiden, eller kanskje det var yttersiden? Uansett, hva tror du det gjør med deg å ha på en ring av begeistring? Jeg tror det virker stimulerende, oppmuntrende og positivt.

Blir ikke så mye tid til sutring da, med en begeistring? Selv om du kanskje føler deg litt pjusk? Pjusk? Udefinerbart og merkelig ord. Nordengen har fortalt oss at vi er dobbelt så syke som svenskene. Justert for folketall og antall av befolkningen i arbeid, er svenskene borte fra jobben halvparten så ofte som oss. Vanskelig å skjønne hvorfor svenskene skal være sunnere og friskere enn oss? Kanskje vi er mer pjuske? I følge Nordengen er det ikke noe farlig å gå på jobben selv om man er litt pjusk, litt trøtt, litt lei, litt sliten, og har litt vondt i hodet. Kanskje til og med det bare er bra og komme seg ut og i farta.

Har du sutringen din på ofte forresten? Klager på været, på prisene, på bomringer, på FFK, på bikkja, på kællen eller kjerringa? Eller kanskje du har lett for å gå rundt med bekymringen på? Der er jeg fæl. – Tenk om Trump trykker på knappen, tenk om han i Nord Korea sender ut en rakett i en uventet retning, tenk om barnebarna blir skadet, tenk om

rosa mi dør fordi rådyra har beita den ned, osv.

Nå skal jeg prøve å la være. Sutring og bekymring fører nemlig bare til energilekkasje. Ikke noe grunn til å bruke energi på noe man ikke får gjort noe med, eller noe som antakelig aldri kommer til å skje. Jeg har bestemt meg for å prøve å senke skuldrene, bli en bedre lytter, møte mine medmennesker med et åpnere sinn og se dem. Vanskelig, men jeg skal prøve å bruke energi på oppmuntring og begeistring.

Nordengen sa nemlig noe jeg tror er helt sant og veldig viktig; det er ikke likegyldig hvilke ord vi bruker. Hvis vi går rundt og sier uff og fysj og æsj, blir det ganske negativt både inne i hodet vårt og rundt oss. Ikke så hyggelig for andre å treffe slike grinebitere og sutrepaver. Hvis vi derimot sprer hyggelige ord, er velmenende og høflige, blir tankene våre påvirket av det og vi får det bedre. På mange måter kan vi si at vi blir det vi sier. Eller kanskje at vi blir hvilket språk vi bruker, kroppsspråket er også viktig. Vi vet alle hva et øyekast, en grimase, et håndtrykk, en klapp på skuldra eller et smil kan bety av gode og dårlige signaler.

Så hvilken ring velger du å ha på i dine daglige møter med mennesker? Vurderingen,

plasseringen, parkeringen, stigmatiseringen, sutringen, segregeringen, investeringen, motiveringen, opplæringen, balanseringen, undringen, erfaringen, forklaringen eller overbæringen? Eller en av de ca 885 andre ringene du kan velge mellom. Uansett hva du velger, ikke glem å hilse på folk! Ikke å bli hilst på, det er kipt det!

Så møt høsten med begeistringen på. Min favoritt er forresten undringen.

God høst.

Mormor

Så Länge Skutan Kan Gå

*Så länge skutan kan gå
så länge hjärtat kan slå
så länge solen den glittrar på böljorna blå
om blott endag eller två
så håll tillgodo ändå
för det finns många som aldrig en ljusglimt kan få!
Och vem har sagt att just du kom till världen
för att få solsken och lycka på färden?
Att under stjärnornas glans
bli purrad uti en skans
att få en kyss eller två i en yrande dans?
Ja, vem har sagt att just du skall ha hörsel och syn
höra böljornas brus och kunna sjunga!
Och vem har sagt att just du skall ha bästa menyn
och som fågeln på vågorna gunga*

Evert Taube

Besøk fra vennskapskommunen Zacapa i Guatemala

Besøk på Botne gartneri

Hvaler kommune er vennskapskommune med Zacapa i Guatemala. Det var FN som henvendte seg til verdens kommuner i 1992 og oppfordret disse til å utvikle slike vennskapsbånd. Hensikten med ideen var å bidra til kulturell og sosial utveksling, noe som igjen skulle skape mellommenneskelig interesse og forståelse.

Vennskapskontakten Hvaler – Zacapa, forkortet VHZ, har eksistert siden 1999, og vi har besøkt hverandre flere ganger i løpet av de årene. Men VHZ så tidlig at det var stor ulikhet mellom de to kom-

munene når det gjaldt økonomi. Derfor valgte vi å gi økonomisk støtte til El Terrero - skolen i Zacapa, slik at fattige barn kunne få skolegang. Skolen drives av Clide, som er en Luthersk hjelpeorganisasjon. Våren 2013 var VHZ på besøk i Zacapa, og i mai 2017 inviterte vi to voksne og to skoleelever fra Zacapa tilbake til oss her på Hvaler.

12. mai reiste tre av oss til Gardemoen med kommunens minibuss for å ta imot gjestene. Vi møtte fire glade og spente guatemalanere, og vi var ikke noe mindre glade og spente vi heller.

På Skjærhalden torv

TUR TIL HOVEDSTADEN

Neste dag dro vi av gårde til Oslo. Vi tok ferja til Bygdøy der vi besøkte Viking - museet, et fantastisk museum som alle hadde glede av å se! Bare ferjeturen i seg selv var en opplevelse.

Deretter tok vi T-banen til Holmenkollen. Her var vi så heldige å finne snø, noe gjestene gledet seg stort over. Vi fikk sett både slottet og Karl Johansgate, før vi spiste en deilig middag og tok fatt på hjemveien.

HVALER KOMMUNE

Men Hvaler kommune var det viktigste vi ville dele med gjestene våre. I løpet av uka ble det tid til å besøke både Nasjonalparksenteret og Storesand. Vi var innom Hvaler Arbeidssenter og den nye gjenvinningsstasjonen på Sandbakken. På Dypedalåsen spiste vi lunsj i lysthuset, og vi fikk komme til både Hvaler ungdomsskole og Hvaler kirke for omvisning.

Ordføreren tok imot oss med både forfriskninger og en interessant fortelling om hvordan et demokrati kan fungere. Vi fikk også innblikk i videre mål når det gjelder miljøutvikling i kommunen.

Gjestene bodde hos Rita Lilleheier på Sydengen hele uka, men de var på lunsj og middag hos flere av oss. Vi hadde en åpen kveld på Schrambua, der de to ungdommene viste dans fra Zacapa. 17. mai var gjestene våre med på kommunens feiring, og vi hadde tilslutt en avskjedsfest der flere venner kom. Her ble det takketaler og gaveutdeling! Det var både rørende og interessant hva gjestene formidlet av opplevelser de hadde hatt i løpet av uka.

For våre kjære gjester var dette besøket noe de sannsynligvis bare ville oppleve en gang i livet. Og vi fikk gleden av å møte fire varme, nære og takknemlige mennesker fra den andre siden av jorden. Mennesker som lever i en helt annen virkelighet enn det vi gjør.

Jorunn Lydersen

På besøk i Oslo. Bildet er tatt på Aker Brygge

Kultur som var:

Fornøyd med sommer'n..?

Det var riktignok mye vind – ganske bra med sol, og plener og blomster som ønsket seg vann – og ikke verst med makrell – om en tok turen ut Og vi holdt åpent – ikke bare hver mandag, men også for 5 kulturarrangementer – som trakk mer enn 500 tilhørere! Kulturutvalget kan glede seg over ikke å ha gått på noen smell – enda... Vi er nemlig spent på høsten, for i år prøver vi oss på en utvidet sesong – allerede varslet i sommerutgaven.

2 konserter i oktober og 2 konserter i november...!

Men først noen ord i bakspeilet:

Vi begynte året med Merete Meyers onsdagskonsert i den ”stille uke” – altså dagen før skjærtorsdag – og igjen var Hvaler kirke godt besøkt. Meretes musikalske påskehilsen treffer mange – og hun kommer igjen neste år sammen med Ken Phillips og Mats-André Soli – Hold av 28. mars!

21. juni kom Magnolia Jazzband og Majken tilbake til Hvaler kirke – og som i fjor fikk en fullsatt kirke oppleve ”kjærkas” husband. MJB har gjennom 40 år reist verden rundt for sjømannsmisjonen, og trives svært godt i kirker; og det hørs. Majken og Magnolia kommer tilbake neste midtsommer med mer Jazz i kirken.

Glade barn og stor stas i Spjørøy Kirke,

Brio-Trio

da den lille elefanten Babar og Brio Trio kom til Hvaler i sommer. Den 28. juni arrangerte menighetens kulturutvalg en barneforestilling i Spjørøy kirke. Eventyret om Babar ble fortalt av Karl-Petter Eriksson på norsk-svensk og de tre damene i Brio Trio trollbandt barn og voksne med sine musikalske innslag. Charlotte på trompet, Jenny på horn og Wenche på trombone bød på flott og spennende musikk.

Det var ca. 60 barn, foreldre og besteforeldre som hadde funnet veien til Spjørøy denne sommerdagen for å se og høre eventyret om elefanten som reiste til byen.. mange av de voksne husket den grønne dressen og grå hatten..! For allerede for vel 80 år siden dukket Babar opp i Paris – kan man anta, for forfatteren var fransk og den kjente komponisten Francis Poulenc skrev feiende eventyrmusikk. Både historiene om

Babar og musikken fenger fortsatt store og små..

Sommeren 2017 er over når dette leses – men planene for neste sommer skal legges allerede nå, og Kulturutvalget jobber med et ”eventyrlig program” for neste år. Tenk om vi kunne lage forestillinger på barnehagene på Hvaler.... da kunne alle barn bli kjent med Babar.

Lions Club Hvaler og Lions Club Kirkeøy, Hvaler Sanitetsforening og Hvaler kommune bidro med økonomisk støtte slik at vi kunne invitere til gratis forestilling. Det var veldig hyggelig, da det ikke er mye som er gratis i våre dager! En stor takk til bidragsyterne!

Hilsen Kari Tønnesen
medlem av Hvaler menighets
kulturutvalg

Så – den 13. juli kom Fauna vokalkvintett med Solefall til Hvaler kirke! Publikum ble tatt med på en reise inn i kveldens, nattens og morgengryets mystiske, ettertenksomme og vakre stemninger. Fauna er en av landets ledende vokalgrupper, og består av fem kvinnelige profesjonelle sangere med bakgrunn i ulike musikalske sjangre, som klassisk, jazz og annen rytmisk musikk.

Fauna sang a cappella – dvs uten medfølgende instrumenter og også uten stemmeforsterkning. Konserten ble en opplevelse – bredtfull av religiøse folketoner, rampete huldreviser, dramatiske middelalderballader og hjerteskjærende sanger om ulykkelig kjærlighet. Legg til virkningsfull lyssetting – en flott konsert med godt besøk!

En onsdagskveld midt i August ble

Fauna. Pressefoto

Kulturutvalgets sommeravslutning, – og nok engang inviterte Magne Kaspersen og hans syngende venner til sangaften i Spjærøy kirke. Programmet var variert og på flere språk, og for de sanglade, men glemske, fikk vi teksten ”på veggen” Vi ble kjent med en ny venn – 8 år gamle Frøya som med klar stemme og helt rent, sjarmerte alle – på norsk og utenlandsk. Magnes uhøytidelige konsertform har stor appell – skulle tro at flere kunne tenke seg å bli sangvenn – helsebringende skal det jo være også. En audition hos Magne kan umulig være farlig.

Magne Kaspersen. FotoKirkenytt.no

Takk til sangvennene og til alle som kom – hatten i døra ga nesten 4 000 kroner til menighetens arbeide blant barn og unge.

dag@plau.no

Allsangkveld i Hvaler kirke

Tirsdag 25. juli var det allsangkveld i Hvaler kirke med Bjørnar Spydevold og Tore E. Thorkildsen som vertskap. Bjørnar og Tore sang flere solosanger og duetter. Vi fikk høre salmer og åndelige sanger, vakkert framført og flott formidlet. De ble godt akkompagnert av Kari Stokke, Toril Nordby og Ken Phillips på kirkens flygel og synth. Toril og Ken innledet kvelden med et fint klaverstykk, firehendig. Kirken var fullsatt og alle stemte i på de

Bjørnar og Tore

kjente og kjære allsangene. Som i fjor, fikk vi også i år smakebiter fra Bjørnars musikal- og revyrepertoar.

Bjørnar og Tore bandt det hele sammen, som alltid i en folkelig, lun og humoristisk tone. De skaper en god atmosfære der både skjemt og alvor hører med.

Allsangkvelden med nevnte vertskap er et arrangement med lang tradisjon, og det er en kveld mange ser fram til. Det viser det store frammøtet.

Vi håper på en ny allsangkveld neste sommer med Bjørnar og Tore og de dyktige akkompagnatørene!

Ellen

Et samlende ord for kvelden var Salme 19, versene 2-5:

*Himmelen kunngjør Guds ære,
hvelvingen forteller hva hans hender
har gjort. Dagen lar sin tale strømme
til dag, natt gir sin kunnskap til natt.
Det er ingen tale og ingen ord.
Stemmen kan ikke høres. Men de når
ut over hele jorden, ordene dit verden
ender. I himmelen har han reist et telt
for solen.*

Kultur som kommer:

Høstens gleder....

Høsten på Hvaler er en fin tid – løvverket viser sin fargeprakt og vi kan glede oss til inneaktiviteter – så som kulturopplevelser i kirkene våre!

Kulturutvalget gjør alvor av planene om helårsaktiviteter og inviterer til 4 konserter før jula setter inn.

Programmet ser slik ut:

Gitarvirtuos

Ole Martin Huser-Olsen

Onsdag 11. oktober
i Hvaler kirke kl. 19.00.

Billetter

kr. 100,- pr stk selges ved inngangen.
VIPS 90315

Ole Martin er 31 år, fra Lisleby og har satset på en karriere som klassisk gitarist. Han gjennomførte sin utdannelse ved Norges Musikkhøgskole i Oslo. Der oppnådde han først graden bachelor og senere Master of Arts, og gikk ut med høyest mulig karakter på sin avsluttende eksamenskonsert.

Han studerte under professorene Sven Lundestad og Jan Danielsen, og med prominente musikere som pianistene Håvard Gimse og Liv Glaser.

Efter avsluttet studium har Huser-Olsen arbeidet som utøvende klassisk musiker og har turnert over store deler av Norge. Han er i ferd med å bli en etterspurt kunstner internasjonalt.

Han har blant annet spilt på steder

Ole Martin Huser-Olsen

som Centre Pompidou i Paris, Cité Universitaire også i Paris, i Berlin, Los Angeles og Den Norske Opera. Ole Martin innledet sin utøvende karriere med en konsert i Edvard Griegs hjem Troldhaugen i 2005, og har vært Årets Utøver for Ny Musikk Østfold (2015). Ole Martin trives også i små formater – i sommer holdt han sin 8. intimkonsert i Frøkengården på Korshavn – en flott opplevelse for de ca 25 som fikk plass i finstua! Og mellom sangene fikk vi små historiske glimt om musikken og datiden...Gitaristen fanget også som foreleser...

Og han spiller gjerne sammen med andre – f. eks den verdenskjente

sangeren Knut Skram og Trondheims-solistene – og vår lokale salmestjerne, Helga Johanne Størdal.

Programmet som Ole Martin vil presentere oss favner vidt – fra renessansens København og London til 1960-tallets Storbritannia, fra 1730-tallets Leipzig til 1930-tallets Rio de Janeiro. Det blir musikk av John Dowland – Benjamin Britten – Johann Sebastian Bach – Heitor Villa Lobos.

Og antagelig får vi høre Ole Martin gi et miniforedrag om konsertprogrammet han skal fremføre.

Prosjektkoret

«Himmel og Hav»

Søndag 29. oktober i Spjørøy kirke kl. 18.00.

Fri adgang

En konsert om å være menneske

Prosjektkoret "Himmel Og Hav" under ledelse av Heidi Mong og Brita Holmen

inviterer til en konsert som behandler alt fra skaperverkets storhet til det bitte lille mennesket – gjennom sanger, bilder og tekster. Sangene er varierte – både kristelige og ikke.... Kanskje temaet egentlig er om å være menneske midt i livet.... eller hvor det nå enn er.... Koret består av 17 sangere med tilknytning til Hvaler og omland... og de har nok med seg noen musikere også – bass og piano og kanskje flere...

"Vi har ikke noe annet mål enn å få til ett prosjekt per år bare fordi vi liker å synge, fordi vi har det utrolig hyggelig sammen, og fordi vi har lyst til å formidle noe både med sang, bilder og tekster i forhold til tanker om tro og tvil".

Dette skriver leder Heidi Mong, og dette må jo være formålsparagraf for alle! Helsebringende er det og.

Konserten har altså fri adgang, men det er lov å gi en gave på veien ut – til inntekt for Hvaler menighet.

Prosjektkoret Himmel og Hav

Helga Johanne Størdal og Terje Norum

Tirsdag 7. november i Hvaler kirke kl. 19.00.

Fri adgang

Salmene lever – Arven etter Luther

Det er 500 år siden Martin Luther slo opp tesene sine på kirkedøra i

Wittenberg. Dette feires i lutherske kirker over hele verden. En av de mest hørbare fruktene av Luthers virke er framveksten av salmer på nasjonalspråkene. Sanger Helga Johanne Størdal og tangentspiller Terje Norum feirer Luther-jubileet med en salmeturné, og nå er turen kommet til Hvaler. De har Hvaler Trivselskor med på laget, og lover en skikkelig perlerad av salmer!

Kvelden vil altså ikke bare inneholde Luthers egne salmer, men arven etter Luther. For Luther oppmuntret til og sørget for at folk skulle kunne synge om de store spørsmålene på sitt eget språk. Slik stimulerte han til en enorm framvekst av salmer i alle protestantiske land. I de 500 årene etter dette har salmene hjulpet mennesker i alle samfunnslag og til alle tider og tilbudt livshjelp og trøst. En norsk særegenhet er det store tilfanget av salmer til folketoner, noe som nok også vil merkes i løpet av denne kvelden.

Helga Johanne Størdal er sanger og tekstforfatter, og var mye å se og høre under NRKs saktetv-satsing *Salmeboka minutt for minutt*. Terje Norum er allsidig tangentspiller med lang fartstid i konsertsaler og på scener rundt omkring, blant annet som fast akkompagnatør for Heidi Gjermundsen Broch og Brede Bøe. Han er også organist i Rygge og Ekholt menigheter. Disse to vil sammen med korsangerne fra Hvaler framføre favorittsalmer på løpende bånd. I tillegg vil folk i benkeradene få mulighet til å synge med på en del av salmene. Det er også muligheter for å lære litt om Luther og salmene underveis. Er du glad i salmer og god musikk, er dette kvelden for deg!

Det er fri adgang, men gi gjerne en gave til Hvaler menighet på veien ut.

Formiddagstreffet med tur til Nedgården 30. august

Denne gang ble formiddagstreffet utvidet til en dagsutflukt til Nedgården. Ferje fra Skjærhalden kl. 1130 med anløp Lauer og Herføl i flott sensommervær før vi gikk i land på Nedgården 1200.

Hva skulle vi gjøre der?

Vi skulle selvfølgelig til Eva og Svein Erik Olsen med Hvalers mest kjente have. Mange har sett NRK-programmet derfra

i serien «Hagen min». Sendingen ligger fortsatt på tv.nrk.no/serie/hagen-min på internett hvis du vil se det.

Eva og Svein bor i Kalvebingen, 10 minutters gange fra brygga, i en vid, lys, lun, frodig og fruktbar kløve på Nedgården. Jammen hadde ikke Eva bakt sjokoladecake og serverte oss kaffe da vi kom inn. Det ble naturligvis satt stor pris på.

Ikke bare fargerike prydevekster av mange slag, men også nyttevekster i stort monn har tatt arealet i bruk. Alt av grønnsaker gror her og flere slag poteter enn de fleste har hørt om.

Kunstgjødsel? Neitakk. Bare kompost og hønsegjødsel! Og høner har de selv. I et stort og romslig bur går de med egen hane som holder orden.

I 40 år har de holdt på å utvikle området og, ikke minst, skaffet seg kunnskap. Svein var klar på at den imponerende haven, i alle fall prydevekstene, var på hell for denne gang. De har åpen have en dag i

uka på sommeren, så prøv i juli neste år!

Så bar det nedover til «sentrum» igjen hvor vi tok opp til Grendehuset som tidligere var ett av to bedehus på Nedgården. Imponerende å se hvor velholdt og velutrustet dette huset var. Mens vi andre var hos Svein og Eva, hadde Diakonidamene rigget til lunch her.

Kl. 1600 var vi tilbake på Skjærhalden.

Turen ble arrangert av Diakoniutvalget, menighetens egen tilrettelegger av formiddagstreff og utflukter.

Glimt fra floraen på Hvaler
Blåmunke (*Jasione montana*):

Tekst: Einar Morland. Bilder: Egil Michaelsen (www.markblomster.com)

Denne vakre blomsten kan du finne mange steder på Hvalers sandstrender. Den er ofte ikke stor, og da er den heller ikke så lett å få øye på. Men dersom du for eksempel går langs stranden i Ørekroken på Kirkøy, så finner du den ved stien i bakkant av flygesanden. Her i den næringsfattige sanden blir den gjerne bare 10 – 15 cm høy, men den kan under gode forhold bli opptil en halv-meter høy. Den som ser en blåmunke for første gang, gjetter gjerne på at denne planten tilhører korgplantefamilien – eller kardeborrefamilien, der vi finner rødknapp og blåknapp. Men nei, denne planten hører til i klokkefamilien. Det er ikke så lett å se, men du kan kanskje se på bildet at knoppen (og griffelen) ligner på blåklokkens? Slektsnavnet *Jasione* hentyder at planten har legende egenskaper, men det finnes ingen tradisjon i Norge for at den har vært benyttet

som medisinplante. Artsnavnet *montana* betyr fjell eller fjellplante, men det stemmer dårlig i Norge. Hos oss vil den ha varm sommer og mild vinter. Den finnes spredt fra Hvaler og videre langs kysten til Hardanger. Blåmunken er to-årig. Det betyr at den spirer fra frø det første året, og deretter overvintrer planten uten å ha blomstret enda. Neste vår sender den opp blomstrestenglene sine, og disse forgreines gjerne slik at det kommer nye blomster gjennom hele sommeren. Noen ganger kan det være så mye av den at den farger landskapet vakkert blåklokke-blått. Og som med de fleste andre to-årige planter visner den ned og dør når den har spredd sine frø.

Drengestua ved Hvaler kirke:

Hvaler kommune ga oss midler, og dugnadsgjengen har stått på!

Det er mange godt voksne som husker at Drengestua ble tatt i bruk i 1981 etter lang tids oppussing og istandsetting. I Hvaler menighetsblad nr 2 fra mai 1981 kan vi lese følgende: ”Om det første inntrykk gjestene fikk av Drengestua utenfor var godt, tror vi nok at alle ble begeistret for den stua de kom inn i. Her er furupanel på veggene, hvite gardiner foran de smårutete hvitmalte vinduene, filleryer på gulvet og en gammel skorsten med bakerovnsdør.”

For noen år siden var det tydelig for mange at Drengestua behøvde både nye vinduer og ny kledning, og det ble satt i gang et arbeid som nå er ferdig utført. Menighetsrådet har dermed gleden av å meddele at Drengestua nå er satt i fullgod stand, etter nærmere 2 år med reparasjoner og oppgradering. I vår er det kommet nytt kjøkken, og på sensommeren kom endelig de nye møblene på plass. Den som besøker Drengestua når det er søndagsskole, speidermøter, kirkekafe eller andre aktiviteter der, vil se mye nytt og flott.

Glade dugnadskamerater.

Stor takk til alle som har bidratt til det gode resultatet. Uten forkleinelse for noen av de mange andre som har gitt av sin tid og sagt ja til store og små oppdrag, må vi spesielt takke Øyvind Olsen og Jens Olaf Hvalgård. De har hatt hovedjobben med nytt kjøkken, og arbeidet er utført med stor ferdighet, stor innsats og flott resultat!

Sangkoret Harmoni

Hvaler kirke, lørdag 25. november kl. 19.00. Fri adgang

Ken Phillips og sangene hans – en hyllest og takk!

Vi er mange som er glade i Ken – amerikaneren som valgte Norge for litt over 44 år siden, og som nå deler sin tid mellom Hvaler menighets orgel- og pianokrakker og Sangkoret Harmoni – blant en del annet.....

Sangkoret Harmoni øver nå inn repertoaret de skal fremføre på to konserter i høst. Alle sangene er enten komponert eller arrangert av Ken. Fremførelsen er også til ære for ham – en takk for givende samarbeid, og som en innledning til Kens kommende jubileumsår.

Ken har vært tilknyttet koret i 25 år som fast akkompagnatør sammen med sin duettpartner Toril Nordby. De gir firhendige akkompagnementer til alle korets øvelser, opptredener og konserter.

Musikken hans treffer oss rett i sjelen, har koret fortalt. Dette må bare høres.

Sangkoret Harmoni er velsyngende, og med operasanger Trond Gudevold som dirigent faller alt på plass.

Konserten i Hvaler kirke avholdes lørdag 25. november kl. 19.00, og igjen i Gressvik kirke onsdag 29. november kl. 19.00.

Håper du tar turen – vi gleder oss – kanskje vi sees to ganger.

Ken er også en dyktig pianolærer ved Kulturskolen i Hvaler, og har elever som har valgt musikk som levevei. Både Maria Ying Schorpen og Fredrik André Olsen er å høre på orgel og flygel i kirkene.

dag@plau.no

Tirsdagsmiddag

Velkommen til Tirsdagsmiddag!

Siste tirsdag hver måned arrangerer Hvaler menighet «tirsdagsmiddag» i Kirkens Hus på Skjærhalden.

Dette er en hyggelig og sosial dag der vi fra kl. 16.30 starter med middag. Dette er åpent for alle, både små og store, familier og enslige.

Her blir det alltid deilig mat og hyggelig fellesskap til kr 30,- pr. person og maks kr 100,- pr. familie.

Middager på Kirkens Hus høsten 2017:

Tirsdag 31. oktober kl. 16.30

Tirsdag 28. november kl. 16.30

Velkommen til Tirsdagsmiddag!

Hvaler menighet

Den norske kirke

Kirkeklokkas historie

Av Per Øverland

På søndags morgen lyder klangen fra kirkeklokker gjennom Østbyen i Trondheim slik som i resten av byen og resten av landet. Ja, over store deler av verden er klangen fra kirkeklokkene et velkjent innslag både på søndagene og ved høytidene. Også ved andre anledninger og på andre dager kan en høre lyden av klokkene. Slik har det vært i mange hundre år. Her skal vi se litt på historien til dette velkjente innslaget. Kirkeklokka kom til Europa på slutten av 300-tallet etter forbilde fra de kristne kirker og klostre i Nord-Afrika og Midt-Østen. Den viktigste funksjonen var å kalle folk sammen til gudstjeneste. Likevel var klokka slett ikke alene om denne funksjonen. Kirkefaren Tertullian som var født omkring 155 i Kartago i Nord-Afrika, forteller at der var det vanlig å innkalle til gudstjeneste med brev. I Norge nesten tusen år etter ble budstikka brukt. Søndagsmessene var greie, men prestene måtte orientere om de talløse helgendagene med messe. Budstikka fulgte et fast mønster fra gård til gård.

I Egypt brukte munkene trompet for å varsle starten på gudstjeneste. Den mest utbredte skikken i gammel tid var å bruke opphengte treskiver som de slo på. De ble kalt semantron eller i flertall semantra. De har fremdeles en funksjon særlig ved små greske og russiske landskyrker. Interessant nok minner de om gammel opposisjon mot klokker som var kostbare og minnet om luksus. Mange syntes at klokkene var for muntre i klangen og hadde for få nyanser til å minne om kirkeårets skriftende preg. Semantra var av mange typer. Den enkleste

var en plate eller en stokk opphengt i et stativ. Det kunne også henges opp en metallplate, enkelt eller fint utformet. Det kunne også henges opp en serie treplater med litt ulik klang. De kunne også bli lagt på to parallelle stokker og brukes som en xylofon. Da kunne lyden varieres og ulike melodier spilles. Enkelte katolske kirker unnlater å bruke klokker under de tre siste dagene i den stille uke da semantron benyttes i stedet for klokker.

Første gangen en kirkeklokke kan dokumenteres i Europa er i år 535. Da gikk et brev fra en abbed i Napoli til en prest i Kartago der det bestilles en kirkeklokke som skal leveres samme året. Klosterkirkene var tidlig ute. I deres mange daglige messer spilte klokkene en viktig rolle. På denne tiden ble det nærmest en mote at kirkene skaffet seg klokker. Kirkeklokker omtales i Frankrike av Gregor (539-594), biskop av Tours. Han kaller dem signa, signalinstrument! Allerede på 500-tallet var klokker utbredt i den irske kirke. Der spilte klostrene en fremtredende rolle. Irsk kristendom hadde nær kontakt med Provence, Lille-Asia og Nord-Afrika. På 700-tallet vet vi at det var vanlig å henge klokker opp i små tårn ved siden av kirkene. Senere ble det bygd solide tårn på kirkene der klokker ble montert. På 800-tallet fikk den byzantinske keiseren et klokkespill på tolv klokker i gave fra dogen av Venezia. Til klokkespillet bygde han et tårn ved siden av Hagia Sofia i Byzans, hovedstaden i det østromerske riket.

Da nordmennene begynte sine ferder utover i Europa som handelsmenn, røvere

og bosettere, møtte de kirkeklokkeklangen som en del av det samfunnet som møtte dem. Både i vesterveg og austerveg kom de til sentrale kristne samfunn som de lærte å kjenne. Det var på reise i utlandet de først gikk over til kristen tro. Da kristendommen kom til Norge, ble kirkene snart utstyrt med klokker. Først fikk vi mange små stavkirker. Klokkene ble hengt opp i egne stativer ved siden av kirkene. Fra 1043 har vi et pussig minne om klokken Glad ved Clemenskirken i Trondhjem. En legende forteller at soldater herfra under slaget på Lyrskog hede fikk nytt mot da de syntes de hørte klangen fra den kjente klokka i hjembyen! Sagaen forteller også at kong Sverre ble mottatt av klangen fra alle byens kirker da han kom til Trondhjem i 1177. I 2016 pågår en grundig registrering av kirkenes verdier. Der blir også kirkeklokkene og deres alder registrert. De eldste klokkene har ikke årstall så bestemmelse av alder er vanskelig, men form og innskrifter forteller litt. Den eldste er kanskje klokka fra 1000-tallet i Fitjar kyrkje. Den er 37 cm høy og har en diameter på 40 cm. Den har en interessant innskrift på latin som betyr: *Jeg er Kristi folks herold. Absalon lagde meg.* Den brukes av og til i høytidene. Kyrjeklokka i Granvin fra 1100-tallet er 39 cm høy. Fra samme århundre er klokka i Hvaler kirke med innskrift av runer. Den brukes en gang i året ved Olsok. Registreringen viser at Norge har en rekke klokker fra middelalderen. De er klenodier som fortjener oppmerksomhet.

Klokker er også musikkinstrumenter. Det er komponert musikk for klokker og ett eller flere instrumenter. Norges største klokke finner vi i Oslo rådhus. Den veier 4 tonn. De to største kirkeklokkene er Nidarosdomens på 2,8 tonn og Kongsberg kirkes på 2,5 tonn. Verdens største kirkeklokke befinner seg i Kreml i Moskva. Det er Zarklokka på 200 tonn. Den var ferdigstøpt i 1735, men ved en brann to år senere falt den ned og sprakk. Nå står den på en sokkel som et minnes-

merke. Sveriges eldste klokke i Västerås bar årstallet 1091, men den ble ødelagt i brann. Fra tidlig på 1100-tallet er klokka fra Söderby-Karls kyrka i Uppland. Den står på Statens historiska museum. I egen klokkestapel ved Ödskölt kyrka i Dalsland henger en klokke fra sent 1100-tall. Nåværende kyrkerherde, Kristina Sandgren, bekrefter at den fremdeles er i regelmessig bruk! Innskrifter på kirkeklokker har sin egen historie. En mye brukt innskrift på gamle klokker er: «Vivos voco (jeg kaller på de levende), mortuos plango (begråter de døde), festa decoro (pryder høytidene), fulgura frango (bryter lynets makt). For å ta et nærliggende eksempel så forteller innskriften på klokka fra 1766 i Bakke kirke på Bakklandet sin historie: «Jeg sprack af Sorg/ da man for Friederich den femte mig brugte daglig til at ringe med og glemte at klinge vel som før. Nu har ieg klang igen/ Gud lade mig nu vare til Værdens Ende hen».

De fleste klokker er støpt i bronse. Legeringen er vanligvis 78 % kopper og 22 % tinn. Av og til ble det lagt inn litt sølv som skulle gjøre tonen finere. Det ble også lagd klokker av jern. Særlig på 1600-tallet ble det støpt jernklokker. På 1800-tallet kom mange klokker av stål. Det var særlig utbredt i Tyskland. I Maridalen kapell i Oslo henger en stålklokke. Alle Østbyens syv klokker er støpt i bronse.

*Kjære Gud, når eg bed,
lat min tanke kvile i fred
frå alt stress i verda omkring
og all uro for daglege ting.
Lat din kjærleik få trengje seg inn,
slik at han kan forandre mitt sinn.
Lat oss alle som trur på ditt ord,
vera saman i bøn for vår jord.*

*Hjelp meg, Gud, til å gi
både pengar, arbeid og tid
i den tenesta der eg er sett,
slik at eg kan forvalte den rett.
Gi meg kraft til å dele mitt brød
med dei menneska som er i nød.
Hjelp meg søkje fornying og fred.
Høyr meg, kjære Gud, når eg bed.*

NoS 717

Velkommen til
BABYSANG

Hver torsdag kl. 12-13.30, i Kirkens Hus, Storveien 12, Skjærhalden.

Babysang er et musikalsk tilbud med sang, musikk, rim, regler, bevegelse og stimulering av sansene. **Babysang** er for barn opp til ett-års alderen ifølge med mamma, pappa eller kanskje bestemor og bestefar. Vi starter med lunsj med god tid til prat og hygge.

Oppstart for høsten 2017: Torsdag 7. september

For spørsmål og kontakt: Grethe Johannessen,
Tlf. 48236847 og e-post: gre.jo@live.no.

Velkommen til store og små!

Sogneprest Foltmar

I menighetsbladets høstnummer i 2016 hadde vi en liten notat som omhandlet sogneprest Christian Foltmar. Her presenterer vi det på nytt, fordi vi har funnet et lite notat om presten.

Sogneprest Foltmar

Christian Ulrik Ditlev Foltmar var født i Halden i 1803, hvor han også døde i 1886.

Foltmar var en markant skikkelse her på Hvaler. Kjent for å ha sterke meninger og være veldig direkte i sin tale. Han var sogneprest på Hvaler fra 1830 til 1846. I desember 1837 ble han valgt til Hvalers første ordfører etter at de nye formannskapslovene trådte i kraft i 1836. Et verv han hadde helt fram til 1845.

Etter noe søk på internett har vi funnet en artikkel fra Morgenbladet, 3. oktober 1847, som omhandler Foltmars avskjed som sogneprest på Hvaler. For de som ikke er så sterke i gotisk skrift har vi tatt med transkripsjonen. Avskjedsmiddagen foregikk hos Goodchild på Kjølbo.

Hvalerne, den 15de Februar. — Da man sjelden i dette Befordringskald beholder Præsten over 5 a 6 Aar, blev det et almindeligt Ønske at tage en mere en sædvanlig hjertelig Afsked med vor fraflyttende Sognepræst Foltmar, som har opholdt sig paa Øerne henved 18 Aar og i denne lange Embedstid vundet sin Menigheds Yndest og Hengivenhed ved sin venlige og uegennyttige Færd. Paa første Opfordring skændte derfor en stor Deel af de mest velhavende af Almuen at sammenskyde den nødvendige Sum til Indkjøb af en Hædersgave, bestaaende af en smagfuld Frugtkurv af drevet Arbeide samt en Sukkerkop og flere mindre Stykker, Alt af Sølv og forsynet med en passende Indskription. Nogle og tyve Deeltagere havde den 5te dennes arrangeret en Afskedsmiddag hos Formandskabets Ordfører Landhandler Goodchild paa Kiølbøe, hvor der var opført en meget vakker Æreport, prydet med Nationalfarverne og om Aftenen illumineret, og efterat Pastoren af en dertil valgt Deputation af 2 af Formandskabets Medlemmer, 2 Skibsførere, 2 Styrmand, 2 Gaardbrugere og Sognets Lensmand, var afhentet til Beværtningsstedet, blev den smukke Erindring overrakt af Ordføreren med nogle hjertelige Ord. Med rørte Følelser takkede Pastoren for den ham beviste Ære og sluttede med at udbringe en Skaal for Hvaløernes Menigheds fremtidige Vel, og efterat Skaaler under Kanonsalut vare udbragte for Kongen, Kommunerepresentationen, den kommende Præst etc, forblev Selskabet samlet til Kl. 12 om Natten. Ugjerne og med Vemod stilles vi med vor fraflyttende Sognepræst og ønske ville vi, at den samme Eendragtighed og gode Forstaaelse maa finde Sted imellem ham og hans nye, som uafbrudt har været Tilfælde med hans gamle Menighed.

Morgenbladet 1847.03.10
Sogneprest Foltmars avskjedsfest

Avskjed for sognepræst Foltmar Hvalerne, den 15 Februar.- (1847)
Da man sjelden i dette Befordringskald beholder Præsten over 5 a 6 Aar, blev det et almindeligt Ønske at tage en mere en sædvanlig hjertelig Afsked med vor fraflyttende Sognepræst Foltmar, som har opholdt sig paa Øerne hedved 18 Aar og i denne lange Embedstid vundet sin Menigheds Yndest og Hengivenhed ved sin venlige og uegennyttige Færd. Paa første Opfordring skyndede derfor en stor Deel af de mest velhavende af Almuen at sammenskyde den nødvendige Sum til Indkjøb af en Hædersgave, bestaaende af en smagfuld Frugtkurv af drevet Arbeide samt en Sukkerkop og flere mindre Stykker, Alt af Sølv og forsynet med en passende Indskription. Nogle og

tyve Deeltagere havde den 5te dennes arrangeret en Afskedsmiddag hos Formandskabets Ordfører Landhandler Goodchild paa Kiølbøe, hvor der var opført en meget vakker Æreport, prydet med Nationalfarverne og om Aftenen illumineret, og efterat Pastoren af en dertil valgt Deputation af 2 af Formandskabets Medlemmer, 2 Skibsførere, 2 Styrmand, 2 Gaardbrugere og Sognets Lensmand, var afhentet til Beværtningsstedet, blev den smukke Erindring overrakt af Ordføreren med nogle hjertelige Ord. Med rørte Følelser takkede Pastoren for den ham beviste Ære og sluttede med at udbringe en Skaal for Hvaløernes Menigheds fremtidige Vel, og efterat Skaaler under Kanonsalut vare udbragte for Kongen, Kommunerepresentationen, den kommende Præst etc, forblev Selskabet

Kjølbo

samlet til Kl. 2 om Natten. Ugjerne og med Vemod skilles vi med vor fraflyttende Sognepræst og ønske ville vi, at den samme Eendragtighed og gode Forstaaelse maa finde Sted imellem ham og hans nye, som uafbrudt har været Tilfælde med hans gamle Menighed.

Merknad: Eendragtighed betyr: "At ikke handle".

Utgravningene i 1954

I sommernummeret av menighetsbladet etterlyste vi navn på personene på bildet fra 1954 av utgravningene i Hvaler kirke. Karin Viker, Tore Madsen og Svein Akselsen har tatt kontakt med nyttige opplysninger.

Tusen takk for gode tilbakemeldinger!

Her er navna på personene sett fra venstre: Ivar Bruu sitter med krykker. Sidsel Madsen står bak. Det gjør også Hans Barth med alpelue og hendene på ryggen. Den unge gutten som sitter med lue er Tore Madsen. Helt til høyre sitter Harald Lønne som var 17 år i 1954 og hadde sommerjobb i kirken.

Åsebu Fellesbrygge 50 år

Vi vender blikket og tankene tilbake til 60-tallet da de fleste hytter i Åsebu ble bygd. Kuene hadde tråkk forbi mange hytter, ledsaget av sine eiere Agnes og Helene Hansen fra de nærmeste gårdene. Juul Reinertsens blå lastebil «suste» forbi på «riksvei» 109, mens vi slo av en prat i veien. På sjøbua i Åsebu var Hans Fjelle med sine fiskeredskaper og fangst.

For oss som tilbragte sommeren i hytte og telt på Åsebu, var stranda, svabergene og friområdet et samlingssted. Vi kjøpte oss sjekter, tunejoller og noen fikk plastikkbåter som ble dratt på land eller festet til en sten/pele.

Men i august 1962 kom ideen fra noen framsynte hytteeiere, »ildsjeler», om brygge på Åsebu, en ide som etter flere

års innsats, ble en realitet i 1967.

I 1965 ble det sendt ut forespørsel til hytteeiere som hadde festetomt hos grunneier Hans K. Hansen, og 16 hytteeiere meldte sin interesse.

I 1966 var tegningene og tillatelsene klare og i mai-67 forelå tilbud på oppføring av brygge, pålydende kr.14.000 og hvor den enkelte hytteeier, 16 stykker, hadde i -66 betalt inn kr.300,-. Det ble i -67 innvilget kr.5000,- fra Bensinfondet som i -67 var en betydelig sum.

I brev av 26.5.67 måtte den enkelte hytteeier betale ytterligere kr.500,- for å få ferdigstilt Fellesbrygge. Når brygge ble ferdigstilt ville den enkelte andelseier få «aksjebrev».

Første Generalforsamling ble holdt

29. juli 1967 og hvor foreløpige bestemmelser ble bestemt, årskontigent kr.50,- og generalforsamling med valg hvert år innen 1 august. Allmennheten fikk tinglyst rett til å bruke veien fra offentlig vei og fram til brygge. Brygge skulle brukes til av og påstigning.

Aksjonsstyret for bygging av Fellesbrygge trådte i kraft 1.8.65 og avsluttet sitt arbeid 18.6.67. Aksjonsstyret bestod fra 1965-67 av Bjørn Gisetun, Thor Endresen og Rolf Magnussen.

Fellesbrygge og friområdet rundt i Åsebu har gjennom generasjoner vært et samlingspunkt og har blitt ett attraktivt fri og turområde.

Fellesbrygge har i 2017 17 andelseiere som har stor interesse for og som i 50 år har ivaretatt brygge i tråd med bestemmelsene som ble vedtatt i juli 1967.

Åsebu Fellesbrygge feiret 50 årsdagen 29. juli 2017 med flere generasjoner og nye hytteeiere, en flott markering med utallige gode minner.

Åsebu har en vannkilde, som Fellesbrygge har ivaretatt og vedlikeholdt i

50 år. Både fastboende og hytteeiere har hentet kaldt, klart, friskt og godt drikkevann i Åsebu i utallige år i en utømmelig kilde.

Åsebu Fellesbrygge kan takke daværende grunneier Hans K. Hansen som ga tilsagn til å bygge brygge på hans eiendom. Hans K Hansen og Birger Fredriksen ga tilsagn til å ferdes over deres eiendommer. Dette var grunnlaget for tillatelse til bygging av brygge.

Åsebu Fellesbrygges andelseiere og de som gjennom 50 år har hatt styreverv har bidratt til at Fellesbrygge fortsatt er et samlingspunkt på «herlige» Åsebu.

Har du et kjæledyr?

Her kommer noen dikt om hund og katt, dyr som mange mennsker, små og store, har et forhold til. Kanskje en og annen i familien din husker disse diktene fra sin egen barndom og skoletid?

Hunden

Jeg aldri mer vil hunden slå,
men vennlig klappe den
dens hale til å logre få,
den bliver da min venn.

Det vennskap ei foraktes bør,
for han så trofast er.
Han glemmer ei hva godt jeg gjør,
hans blick mitt hjerte ser.

Kom da, min kjære kamerat,
jeg dele vil mitt brød.
Min hånd skal tjene deg til fat,
min venn i liv og død.

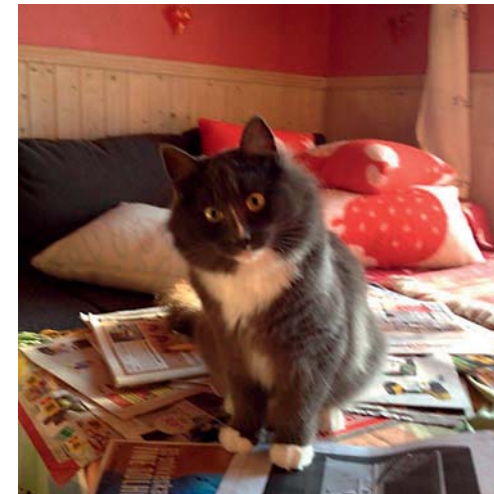
Henrik Wergeland

Valpen min

Valpen min er en fin skøyefant.
Finner på så mye tøys, det er sant!
Hopper opp i strøpøkurven,
løper bort med hele hurven,
men det gjør, men det gjør ingenting!

Gullan Bornemark
Gjendiktet: Helge Sverre Nesheim

Soltrall

Nå skinner sola i vinduskarmen,
og katta maler som aldri før.
Den ligger langflat og kjenner varmen
og er ei katte med godt humør.
Hei sann!
Og dudliattentei!
For sola og deg og meg.

Alf Prøysen

Lille katt

Lille katt,
lille katt,
lille søte katten,
vet du at
vet du at
det blir mørkt om natten.

Astrid Lindgren
Sanger fra Lønneberget

Å, tenk at Gråpus

Å, tenk at Gråpus har fire små!
De ligger her i denne kurven,
en sort, en hvit og to lysegrå.
Kom hit, her har vi hele hurven!
Ja, se her ligger de så lunt og godt,
og alle maler de så pent og smått.
En heter Sne
de andre tre
er Sprett og Lurifaks og Lurven.

Margrethe Munte

Det er et stort ansvar å ha kjæledyr

Et dyr trenger, som du vet, masse omsorg, kjærlighet, respekt og godt stell og må beskyttes mot farer og påkjenninger.

Tenker du og familien din på å bli dyreeiere og har funnet ut at det passer inn i tilværelsen, (et dyr er ikke «bruk og kast» vare), kan det

være nyttig å lese og lære mye om hva det nye familiemedlemmet trenger.

Et kjæledyr gir mye gled til små og store!

Ellen

PRIVATMEGLEREN
FREDRIKSTAD

Sjelden

Enhver bolig har noe unikt ved seg. Vi kaller det for det gyldne kvadrat, og vår oppgave er å finne de boligkjøperne som vet å sette pris på akkurat ditt.

Det eneste vi forventer av deg som kunde, er at du forventer mer av oss.

Wilbergjordet 2, 1605 Fredrikstad • Tlf. 97 17 86 20
www.privatmegleren.no/fredrikstad

NORDEAS EIENDOMSMEGLERKJEDE

352014 inpublistas

FLEXX
Frihet til å reise

NYTT KOLLEKTIVTILBUD PÅ HVALER

**REIS HVOR DU VIL
OG NÅR DU VIL TIL BUSSPRIS!***
Se våre nettsider eller ring oss for mer informasjon.
* Tilbudet er tilgjengelig i bestemte tidsrom på dagen.

i TLF: **03177** | www.flexx.no

Østfold
KOLLEKTIVTRAFIKK

Trenger dere en faglært vaktmester/altmuligmann?

Jeg utfører følgende tjenester:

Innvendig og utvendig vasking og maling, Hus og hage, Reparasjon av hagemaskiner, Stenlegging, Graving og grøfterensing, Trefelling, Hytteservice/vintertilsyn, Transport til kildesortering.

Ring meg gjerne for en individuell prat om deres eiendom!

Florian Gøber

Tlf: 947 82 911

E-post:
vaktmestertjenester@outlook.com
Din lokale vaktmesterbedrift!

Mesterhjelp Skjærhalden
mesterhjelp-hvaler.no Telefon 403 06 155

Organ.nr 918 800 174 **Monica Valen** post@mesterhjelp-hvaler.no

Ring en mester – så ordner det seg!

Mesterhjelp tilbyr tjenester alle kan trenge – av og til – eller på fast basis.

Jeg gjør rent, handler, steller planter ute og inne, pusser vinduer og er følgesvenn når du trenger det – kort sagt bistår med de fleste av dagliglivets oppgaver.

Jeg bor på Skjærhalden – har byttet ut landeveissykkelen med flakmoped – og er i farta med tilbud til alle som trenger hjelp!

Ring Monica på 403 06 155 eller send epost til post@mesterhjelp-hvaler.no
Mer info på www.mesterhjelp-hvaler.no

FONUS

BEGRAVELSESBYRÅ

GRAVSTENER

Fredrikstad - Moss - Råde - Rygge - Sarpsborg

Telefon 03024 - fonus.no

HER FOR
deg

Ellen Ulf
Cathrine Bjørnar
Terje David Jarle

Borge Begravelsesbyrå
Ellen Margareth Bye
Tlf. 69 34 53 35
Biveien 21,1658 Torp
emargarb@online.no

 Fredrikstad Begravelsesbyrå
Klemet Johansen Etabl. 1885
Telefon hele døgnet: **69 31 30 62**
Veumveien 51, 1613 Fredrikstad
www.fredrikstadbeg.no
E-post: post@fredrikstadbeg.no

Martin J Holter AS

Vi utfører alt innen

- *Graving/Sprenging/tomtarbeid
- *Riving
- *Vann og avløp
- *Transport med lastebil/traktor
- *Utleie av container
- *Vi har sentral godkjenning for ansvarsrett

Mobil: Martin J Holter
91889032
Epost: martin@martinholter.no

SE VÅRE NYE
NETTSIDER PÅ
WWW.LIERSHUSFLID.NO

Liers Husflid

 Ivar Lier AS, Nygaardsgt. 49-51, 1607 Fredrikstad
Telefon 69 31 67 06 / 69 31 63 39
e-post: post@liershusflid.no
www.liershusflid.no / www.lokenbunaden.no

DIN LOKALE RØRLEGGER

Om du skal reparere et **KLOSETT**, skifte **KJØKKENKRAN**, eller drømmer om **NYTT BAD**, så kan vi hjelpe deg. Kom innom vår butikk på Vesterøy på Hvaler og få tips og inspirasjon, og se et bredt utvalg av baderomprodukter. Våre rørleggere har lang erfaring, og velger du oss er du sikret at jobben utføres i henhold til gjeldende lover og forskrifter.

EGEN GRAVEAVDELING

Vår maskinpark er tilpasset de fleste typer graveoppdrag fra minigraver til sjøleker for sjøarbeider.»

Bademiljø
BEST PÅ BAD

**BADEMILJØ
HVALER RØRLEGGERBEDRIFT AS**

Fastlandsveien 16, 1684 Vesterøy 69 37 56 60
Avd. Skjærhalden Storveien 16, 95 07 51 20
post@hvaler-ror.no / www.hvaler-ror.no

JØLSTAD

begravelsesbyrå
Fredrikstad og omegn

Benjamin Nordling

Svein Åge Johansen

Hans K. Helgesen

Birgit Groth

Vakttelefon 69 38 54 40 (24 t)
Farmannsgate 10

www.jolstad.no
Begravelsesbyråkjeden Jølstad

Lokaleid begravelsesbyrå

LARS EGIL LANDE

MEK. & SVEIS

Lars Egil Lande

mob.: 91 88 38 97

e-post: lelande@online.no

Skjelsbu 14

1684 Vesterøy

10
SOLGTE!

KLAR FOR NYBYGD SKJÆRGÅRDSBOLIG?

BYGGEKLARE TOMTER I VAKRE BØLINGSHAVN PÅ KIRKØY

Et særdeles vakkert opparbeidet område vekker stadig ny interesse hos de som vil bygge og bo på Hvaler. Tomteprosjektet Hvaler Panorama ligger syd-vestvendt, solrikt og fritt på en høyde med utsyn over Bølingshavn og øyriket som strekker seg ut i fjorden.

– Dette er et område man rett og slett forelsker seg i, sier utvikler Jørn Hokholt. Hvaler har så mange vakre steder å by på, men jeg har alltid syntes det var en helt spesiell stemning her ute i Bølingshavn, og det ser jo ut til at jeg ikke er alene om å synes det, smiler han. I sommer har det virkelig løsnet for tomteprosjektet hans, Hvaler Panorama. 10 tomter er solgt så langt av totalt 36.
– Det har virkelig vært mye

trafikk og interesse her ute i løpet av sommermånedene, og med fire hus ferdig bygget, får man et godt inntrykk av hvor fantastisk et hjem kan ta seg ut med en slik beliggenhet. Dette er jo et prosjekt hvor hjertet har vært med hele veien, og som jeg har tatt meg god tid på å gjøre skikkelig. Det håper jeg både synes og føles, sier utvikleren som gjerne tar seg av visningen selv når han har mulighet og er tilstede.

Besøk hvalerpanorama.no for mer informasjon,
Spørsmål rettes til: Jørn på 911 37 608 eller megler på 69 30 03 60

Har du lyst til å bli «venn av Lions»?

Har du lyst til å være med og gjøre humanitært arbeide men har ikke tid og anledning til å være medlem hos oss? Da har du muligheten av å bli en "venn av Lions Club Hvaler"!

Vennskapet består av at vi har navnet ditt på en liste over aktuelle personer som vi kan henvende oss til når vi trenger hjelp til å utføre aktivitetene våre, som Dansegallaen, Tulipanaksjonen osv., se under. Dette selvfølgelig bare når du selv vil og har tid til å delta.

Det er helt uforpliktende. Du betaler ingen kontingent, og du vil bli orientert om hva vi driver med og invitert til en sammenkomst en gang i året.

Lions Club Hvaler har følgende hovedaktiviteter nå:

Ungdomsarbeid:

"Nei til Narkotika" og "Dette er ditt valg" (forebyggende mot rus, program for godt skolemiljø og mot mobbing; tulipanaksjon sist i april), "Røde Eple" (også forebyggende mot rus, film og foredrag med en narkoman på distriktets skoler), "Fredsplakaten" for elever (tegne-konkurransen), "First Lego League" på skoler, Ungdomsutveksling (Norske ungdommer blir utvekslet med utenlandske ungdommer. Vi har ansvaret for en dags aktivitet her på Hvaler).

Arrangementer for pensjonister:

Julefest med middag i desember, tur med Sandefjordfergen med frokost på Hvalerhallen, St. Hansfest med grilling, og ved juletider utdeling av røkvarslerbatterier og konfekt til de som er over 80 år.

Hjelp til økonomisk vanskeligstilte:

Vi henter mat hos Kiwi Vesterøy og Bunnpris en gang i uka som fordeles av NAV.

Med vennlig hilsen Lions Club Hvaler

Gudstjenesteoversikt – Høsten 2017

Alle gudstjenester begynner kl. 11, hvis ikke annet tidspunkt er oppgitt

Når	Hvor	Hva
8. okt. kl 18	Hvaler	Kveldsgudstjeneste med nattverd. Hauglum.
15. okt.	Hvaler	Temagudstjeneste med nattverd i forbindelse med reformasjonsjubileet. «Frelsen er ikke til salgs». Søndagsskole. Hummel.
22. okt. kl 19	Spjørø	Ung gudstjeneste. Bønnevandring med nattverd. Konfirmanter, ungdommer i ledertrening og Hvaler musikkverksted deltar. Kirkekaffe. Sørleie Eriksen og Hummel.
29. okt.	Domkirken	Festgudstjeneste for Fredrikstad og Hvaler i forbindelse med reformasjonsjubileet. Biskop Atle Sommerfelt med flere.
Lør 4. nov. kl 13	Hvaler	Minnegudstjeneste. Det er allehelgenshelg i kirken, alle navn på dem som er gravlagt på Hvaler siden Allehelgen 2015 blir lest opp. Det tenes et lys for hver enkelt. Det blir anledning for pårørende til selv å tenne lys. Thorkildsen og Hummel.
5. nov.	Spjørø	Allehelgensgudstjeneste med dåp. Det blir også en minnemarkering i denne gudstjenesten. Søndagsskole. Hummel.
12. nov.	Hvaler	Gudstjeneste med nattverd. Søndagsskole. Hauglum.
19. nov.	Spjørø	Misjonsgudstjeneste med dåp og nattverd. Søndagsskole. Hummel. Hvalers misjonsforeninger inviterer til kirkekaffe.
26. nov. kl 18	Hvaler	Kveldsgudstjeneste med nattverd. Ekvik.

Misjonsmesse på Vesterøy bedehus 1. november

Misjonsmesse/formiddagstreff kl. 14.00

Andaktsord – Allsang og solosang –
Loddsalg, salg av håndarbeid m.m.
Beverting.
Velkommen!

Skyss fra Skjærhalden og Utgårdskilen
kl 13.30.

Familiemøte kl. 17.30

Ord for kvelden, bibelfortelling.
Loddsalg, salg av håndarbeid m.m.
Allsang – Sangglade barn.
Kaker, saft og kaffe.
Trekning ca kl. 19.
Velkommen!

Fra foreningslivet på Hvaler

FORMIDDAGSTREFF

27.9 Asmaløy bedehus kl. 11:00
1.11 Vesterøy bedehus kl. 14:00
Misjonsmesse
6.12 Kirkens hus kl. 11:00

STRIKKEKAFÉ

Velkommen til strikkekafé på Vesterøy bedehus, nest siste onsdag i hver mnd. fra kl. 19.00 til 21.30. – Oppstart 20. september. (Ta med drikke etter eget ønske, så ordner vi noe å bite i.) (Det koster 30 kr pr gang, som skal dekke leie av huset.) Håper vi sees!
Hilsen hanne 990 33 434 og Tove 470 28 123

NORMISJON

har møte første torsdag i måneden
05.10 – 03.11 – 07.12
Kirkens hus kl. 18:00
Velkommen!

SJØMANNSMISJONEN

Fest på Kirkens hus 16. oktober kl. 18:00.
Besøk av Knut Erik Skarpaas, konsulent ved regionskontoret i Oslo, forteller om Sjømannskirkens mangfoldige arbeid i utlandet.
Tore E. Thorkildsen deltar med sang. Olav Ruud akkompagnerer på flygel.
Andaktsord.
Allsang – Kaffe og kaker – Loddsalg
Velkommen!

STRIKKEKAFÉ KIRKENS HUS

Lørdagene 7.10 – 21.10 og 18.11
kl. 11:00–14:00.
Velkommen!

VESTERØY MISJONSFORENING

har møter på Vesterøy bedehus annenhver mandag kl. 18:00. Kontaktperson Åse Torgersen 69 37 76 89
Velkommen!

Sangkveld på Vesterøy bedehus.

Søndag 22. oktober kl. 17:00.
Vi får besøk av "totakterne fra indre".
En gruppe unge menn som framfører kjente og kjære sanger.
Kaffe og bløtkake.
Kollekt til inntekt for bedehuset.
Alle hjertelig velkommen.

STRIKKEKLUBBEN

Asmaløy bedehus den første torsdagen i måneden kl. 19:00
Vær velkommen!
Kontaktperson: Anne Marit Kolbeinsen,
Mobil: 414 72 251.

ASMALØY MISJONSFORENING

Samlinger på Asmaløy bedehus den siste mandagen i måneden kl. 19:00
Velkommen!
Kontaktperson: Anne Hvalgård,
Mobil: 995 83 695

SØNDRE KIRKØY MISJONSFORENING

har møte siste søndag i måneden.
24.09 – 29.10 – 26.11
Kirkens hus kl 17:00
Velkommen!

20.11 Kirkens hus kl 19:00. Velkommen!

Kafe på Kirkens hus 1. søndag i advent
kl 17:00. Velkommen!

Siste frist for å levere stoff til neste nummer av bladet er

DØDE

Hvaler

Rolf Werner Lauritzen
Sigrid Hansine Haugen
Liv Inger Simble
Ellen Botne
Lillian Furuly
Aase Martinsen
Irene Johansen

Spjærøy

Anne Wenche Lien
Ulla Zachariassen
Kjell Bonnevie-Svendsen
Kåre Martinius Amundsen
Dag Geir Jensen

DØPTE

Hvaler kirke

Kristoffer Lohne-Olsen
Kristoffer Grønning Haneng
Leander Andresen-Landbakk
Caela Norheim
Sondre Bakker Pedersen
Emil Solvang-Kristiansen

Spjærøy kirke

Solvår Kristiansen Ulsness

VIELSE

Hvaler kirke

Tonje Mathisen Lebæk Stafseng og Martin Lebæk Stafseng
Stine Grønmo Vik og Jan Alexander Kischel
Ole-Morten Dahl og Morten Harelund
Christina Hjorth Sørensen og Martin Sofus Tollefsen
Monica Nyhagebråten og Vidar Gade
Guro Vik Johansen og Steinar Andreassen
Tina Reinertsen Aardalen og Knut Oskar Aardalen

Spjærøy

Kristine Bjørge og Thomas Johansen Bjørge
Trine Elisabeth Johnsen Husaas og På Espen Eriksen
Maiken Weenås Richardsen og Mattias Nordeng
Rikke Solbakke og Bjørnar Johannessen
Kaja Ulsness og Mikael Kristiansen
Sarah Olive Olsen og Daniel Orvik

Friluftsvielser

Annicken Tunslø Lorentzen og Andreas Ådnem
Lill-Anita Nyquist og Jacob Nyquist

DEN
NORSKE
KIRKE

HVALER MENIGHET

Kirkekontoret

Storveien 12, 1680 Skjærhalden
Telefon: 69 37 90 37
e-post: post@hvaler.kirken.no

Menighetsråd/Fellesråd

Einar Morland, leder
Gilboveien 13, 1680 Skjærhalden
Telefon 69 37 97 72, mobil 934 07 085
e-post: emorlan@online.no

Menighetsrådets/Fellesrådets adresse:
Storveien 12, 1680 Skjærhalden
e-post: post@hvaler.kirken.no

Hvaler menighetsblad

Kirkekontoret, Storveien 12,
1680 Skjærhalden
Ansvarlig utgiver: Hvaler menighetsråd
e-post: post@hvaler.kirken.no
Kontonummer 7050.06.20976

Redaksjonskomité:

Ragnar Bjørck, Ellen Bjørnvall Vik,
Grethe Hummel, Einar Morland, Dag Plau

Ansvarlig for annonsesalg:
Dag Plau tlf 952 27 449

Trykk: Møklegaards Trykkeri AS, Fredrikstad
epost: info@moklegard.no

Ansatte

Terje Moen, kirketjener,
egen tlf. 954 57 722
e-post: temo@hvaler.kirken.no

Marianne Haugholt,
kirketjener 50 % stilling
kontormedarbeider 20 % stilling
mobiltlf. 474 79 735
e-post: marianne@hvaler.kirken.no

Ken Phillips, kirkemusiker,
egen tlf. 414 69 147
e-post: keph@hvaler.kirken.no

Grethe Hummel, sogneprest
mobiltlf. 474 79 731
e-post: grethe@hvaler.kirken.no

Ingrid Dean, kirkeverge/daglig leder
mobiltlf. 474 79 730
e-post: inde@hvaler.kirken.no

Marius Sørli Eriksen, trosopplærer
75% stilling
mobiltlf. 450 01 305
e-post: marius@hvaler.kirken.no

God Host